

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Theologiæ Pastoralis Et Doctrinæ Necessariæ Sacerdotibvs Cvram Animarum administrantibus

Binsfeld, Peter

Avgvstæ Trevirorvm, 1609

29. Cap. De Expositione octavi præcepti. Non loqueris falsum testimonium. Vbi de personis ad iudicium spectantibus agitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40721

restituere expēsas. ff. locati & conducti. l. dōminus. si tamen possit tollere expensas sine laesione rei locatæ, non tenetur locator.

Locans scienter rem vitiosam, vt vasa, domum, &c. & non indicans conductori; si damnum sequatur, non solum peccat, sed etiam tenetur ad restitutionem. Angel. verb. Locatio. §. 24. Syluest. ibidem. quæst. 18. Aurea Amilla num. 23. Nauar. loc. cit. 196.

CAPVT XXIX.

DE EXPOSITIONE Octauæ præcepti.

Non loquēris falsum testimonium contra proximum tuum, & de peccatis quæ committuntur in iudicio.

PRÆCEDENTIBVS præceptis erga proximum, cautum est, ne eum factis laedamus: hoc prohibetur, ne verbis nocentum contra iustitiam inferamus.

Per prohibitionem falsi testimonij in primis peccata, quæ in iudicio committi solent, prohibentur: Quæ perpetrantur aut falsum dicendo: aut verum, quando necessitas exigit, supprimendo: aut quando tegendum, reuelando. Deinde minus principaliter verba cum iniuria proximi extra iudicium prolata vetantur.

tur. Agetur ergo in primis hoc. cap. de personis spectantibus ad iudicium, nimirum Iudice, Accusatore, Reo, Teste, & Aduocato, quo nomine etiam significantur Notarij, Procuratores, & similes, qui in iudicio officijs funguntur.

De iustitia & iniustitia Iudicis.

IUDICIUM est actus iustitię proprius, vt patet ex nomine. Iudicium enim idem est, qđ dictio iuris, & iudicare idem est, quod ius dicere: & Iudex idem, quod ius dicens, vt tradit S. Thom. 2. 2. quæst. 60. art. 1. Vt iudicium autem rectum sit, tria requiruntur, nempe vt procedat ex iudicis auctoritate, iustitię affectione & prudentiæ rectitudine: Si primum desideretur, dicitur vsurpatum: Si secundum, tria requiruntur. Si tertium, temerarium. Ex defectu horum iudex varijs modis peccare potest.

Quantum ad defectum autoritatis, si Iudex non habeat iurisdictionem in eum, quem iudicat, mortaliter delinquit, & sententia est nulla. S. Thomas loco citat. artic. 2. & quæst. 67. artic. 1. Sotus libr. 3. de iustitia & iure. qu. 4. artic. 2. & alij alibi. & capit. At si clerici. de iudicijs, & capit. Vt animarum. de constitut. libr. 6. Hinc Iudex secularis peccat, quando iudicium fert in Ecclesiasticos, aut statuta, ordinationes, decretaque edit contra eorum li-

*Quibus mo-
dis ex defe-
ctu autori-
tatis Iudex
peccet.*

bertatem & immunitatem. Eadem est ratio
si causas ad suum forum non pertinentes, ut
matrimoniales, & similes cognoscat & iudi-
cet: quia tales causæ sunt exemptæ à iudicio
seculari. Idem est iudicium, si velit iudicare de
omnino occultis, quæ probari non possunt:
aut à reo inquirat occulta crimina, de quibus
nec infamia, nec semiplena probatio, quæ cõ-
stat dicto testis omni exceptione maioris, nec
indicia sufficientia extant. Quia occulta non
humano, sed diuino iudicio sunt reserua. Ex
eadem causa peccant pastores, absoluentes
non subditos; aut à casibus reseruatis, nec non
etiam iudices, aut prælati Ecclesiastici dispen-
santes in illis, quæ suæ potestati non subiant.

Ad rectitudinem iudicij secundo locore-
quiritur, ut ex affectione & inclinatione ius-
titia originem ducat, ita ut non fiat contra
iustitiam, nec proferatur ex prauo affectu.
Quatuor autem modis, ut habetur, II. quest.
3. cap. Quatuor, humanum iudicium peruer-
titur; timore, dum metu potestatis alicuius
veritatem loqui pertimescimus; cupiditate,
dum premio alicuius animum corrumpimus,
odio, dum contra quemlibet aduersarium
molimur; amore, dum amico, vel propin-
quo condendimus præstare auxilium. Ex
hoc capite Iudex peccat, qui ne potentes &
magnates offendat, iniquam profert senten-
tiam: aut ultra debitum differt executio-

nem iustitiæ, & tenetur ad restitutionem dam-
norum, quæ sequuntur. Iudex enim debet
fortem habere animum: vt potens sit irrum-
pere iniquitatem, ne forte pertimescat faciem
potentis iuxta Ecclesiastic. 7. Eodem pacto
peccat Iudex, qui pecuniam accipit, vt bene
vel malè iudicet: aut vt iudicare differat, vel
omittat, cum obligatione restituendi accep-
tum, vt communiter Doctores tradunt. Su-
per qua re Nauarr. multa dicit in commenta-
rio de datis & promissis, pro iustitia & gratia
in Extrauagantem Gregorij XIII. Pontificis
sempiterna memoria colendi.

Tertio loco ad rectitudinem iudicij neces-
sarium est, vt proferatur secundum rectam
rationem prudentiæ; aliter est temerarium.
Ex hoc capite in primis mortaliter agit iudex,
nisi paruitas materiæ excuset, si præcipitet sen-
tentiam. Quia proximum exponit periculo
damni, & seipsum adducit in discrimen salutis
animæ. Idem constat ex 2. quæst. i. capit. Deus
omnipotens.

Secundò temerariè agit Iudex, quando
ignarus est, & non studet legibus, nec con-
sultat alios in grauioribus negocijs, & tenetur
ad restitutionem damni, si quid partibus inde
emergit.

Tertiò temerarium est iudicium, quan-
do iudex ex leuibus coniecturis, & suspi-
cioni-

cionibus ad iudicandum procedit, 2. quæst. 1. capit. 1.

Quarto in hoc peccati genus iudex cadit, quando contra iustitiam, leges, & rectam rationem iudicat, nec sequitur leges, allegata ac probata, sed propriam scientiam: Sic peccat quando non seruat ordinem iuris, utpote procedendo ad sententiam sine sufficienti probatione, quæ constat duorum aut trium testimonio: aut non existente accusatore, condemnando reum nocentem non citatum, nec auditum, dilatando vel negando iustitiam petitam: decernendo torturam sine sufficientibus indicijs, & similes actus contra leges & formam iudicij, qui ex iure iudici noti esse debent, & non confessario: & quodcumque ex his & similibus parti præiudicatur contra iustitiam, Iudex tenetur ad recompensationem. Hoc etiam spectat, quando Iudex poenam relaxat, aut condonat sine iusta causa: aut cum causa, nisi prius pars læsa iniuriam remiserit. Regulare enim est, quod Iudex non debet relaxare poenam, nisi pars læsa contenta sit, ut tradunt S. Thomas 2.2. quæst. 67. artic. 4. Sorus libr. 5. quæst. 4. artic. 4. Nauarr. in Manuali capit. 25. numer. 14. & alij alibi. Quæ autem causæ sint ob quas Iudex poenam relaxare, aut augere, vel dimittere, aut permutare possit, docet Nauarr. in Rubr. capit. Nouit. de iudicij. num. 99. Cum autem in supremo iudice scilicet

get Principe, plena potestas resideat accusato-
re desistente, si expediat ad honorem Dei, &
utilitatem Reipublicæ, ex causis mouentibus
ipse potest remittere, diminuere, & mutare
pœnam; Si autem scandalū imminet: aut me-
ritò timetur, ne detur occasio delinquendi, si
fiat pœnæ remissio, grauissimum peccatum
committitur: Interest enim Reipubl. vt male-
factores puniantur, & prouincia purgetur. l.
congruit. de officio præsidis. Inferior autem
Iudex, cui secundum leges præscriptus est agē-
di modus, non potest pro suo arbitrio pœnam
remittere, aut mutare cum constitutus tantū
sit custos, & conseruator legum, non dispen-
sator: quare tali casu occurrente ipse cum sci-
entia & consilio sui superioris debet dispen-
sare. Postremò Iudex potest peccare, quando
non seruat circumstantias loci, & temporis:
vt si quem iubet rapi è loco sacro contra im-
munitatem Ecclesiæ. 17. quæst. 4. in multis ca-
non. & in toto tit. de immunitate Ecclesiarū:
Aut si strepitus iudicij, aut processus expediat
in die festo, contra capit. 1. & final. de ferijs. In
multis alijs ratione sui officij Iudex delinque-
re potest, de quibus canones & leges agunt, &
Summistæ in verb. Iudex & iudicium, legendi.

DE Accusatore.

ACCUSARE tenetur aliquis, quādo cog-
noscit crimen, quod vergit in detrimen-

Gg 5

tum

tum reipubl. & multitudinis spirituale, non temporale; si aliter impediri non potest, & sufficienter probare valeat. S. Thomas 2. 2. quæst. 68. art. 1. Caietan. ibidem. Sotus lib. 2. cap. 5. artic. 1. Nauarr. loc. citat. nu. 32. & alij alibi.

Quia in tali casu bonum publicum, anteponendum est malo particulari, quod ex accusatione sequitur. S. Thomas vt Sotus & alij sentiunt, videtur compræhendere sub accusatione iudicalem denunciationem, quæ solè differt ab ea, quod denunciatus non tenetur probare, sed tantum iudici indicare, vt inquirat.

Accusatio iniusta redditur, si accusator: vel per calumniam falsa crimina imponitur: vera, quæ probare non potest: vel per praui-ricationem siue collusionem, fraudem adhibet, nempe inclinando in fauorem & partem rei: vel per tergiuersationem omninò desistit à persecutione causæ. In hoc enim, quod desistit, terga quasi causæ vertit. Vide 2. quæst. 7. Si quem pœnituerit.

Tergiuersatio autem non semper est crimen, sed solum quando accusator tenetur in accusatione persistere. Tergiuersatio autem est sine culpa, si quis in propria causa desistat: aut in publica leui cū diffidit de probatione, tunc cum reo potest conuenire ex d. c. Si quem: aut quando ex causa animum mouente principis auctoritate processus tollitur, ex eod. cap. Qua-

Quando accusator altero istorum trium modorum iniustitiam committit, nisi paruitas rei excuset, mortaliter peccat, & tenetur ad restitutionem damni, quod sequitur: Quia proximum lædit contra iustitiam.

De Reo, aut Accusato.

DE hac materia legendi S. Thomas 2. 2. q. 69. Sotus libr. 5. qu. 6. Nauarr. in Manuali. loc. cit. à nu. 35. & cap. 18. à num. 57.

Quia hæc materia lata, ut clarior sit resolutio, veritas per conclusiones resoluetur.

Prima Conclusio. Quicumque legitimè à suo iudice de proprio crimine interrogatur, tenetur sub peccato mortali crimen suum confiteri, & veritatem aperire, etiamsi ob confessionem criminis morte plectendus foret. S. Thom. artic. 1. Sotus, & Nauarrus, & idem capit. inter verba. II. quæst. 3. conclus. 6. & alij alibi. Quia virtus iustitiæ est ad salutem necessaria, ergo quicumque eam tenetur servare. Iustitia autè subditum compellit superiori obedire, iuxta Præceptum Pauli. Omnis animam potestatibus sublimioribus subdita sit, &c.

Secunda Conclusio, Quando reus à non suo iudice, nec secundum ordinem iuris interrogatur, non tenetur suum crimen confiteri. Quia quisque potest se, suaque defendere: nisi iure ad contrarium compellatur.

Tertia

Quādo iu-
dex reum
legitimè
interroget.

Tertia Conclusio. Iudex legitimè reum interro-
gat quando tria concurrunt.

Primum, quod sit iudex competens rei.

Secundum, quod crimen plenè probatum sit; vel semiplenè per vnum testem omni exceptione maiorem; aut vt præcedant iudicii sufficientia; aut infamia probata.

Tertium, vt huiusmodi probatio illi aperitur, vt sciat in quo statu sit. His seruatis, reus tenetur fateri veritatem; Quod si nolit, nec habeat animum confitendi si iterum à Iudice legitimè interrogaretur; non est in confessione sacramentali absoluendus, cum non sit contritus, vt tradunt Nauarrus in Manuali, cap. 25. num. 36. & Sotus in lib. de ratione regendi & deteg. secretum. q. 7. memb. 2.

Quarta Conclusio. Reus siue iustè, siue iniustè in iudicio interrogatus, citra peccatum mortale non potest mentiri: aut veritatem mendacio tegere. S. Thom. in art. 2. & 3. Sotus ibidem. & Caietan. Nauar. in cap. Fratrum. num. 27. de pœnit. d. 5. & in Manuali cap. 18. num. 3. & alibi. Couarr. lib. 1. variarum resolutionum cap. 1. num. 2. & alij alibi. Si autem in iudicio leue diceretur mendacium, etiam in re pertinente ad iudicium, esset solum veniale, vt sanior sententia contra Caietanum sentit.

Quinta Conclusio. Reus de se confessus, quādo interrogatur de suis complicibus & socijs criminis in casibus exceptis, vt vocant, tenetur

eos reuelare nisi crimina sint correcta: Quod si nolit, non est absoluendus, & confessarius, si absoluat non obligando ad denunciationē peccat, vt Nauarr. & Sotus tradunt, & huius rei reus admonendus est à confessario, vt intelligat, quos denunciare teneatur, quia tenetur eos reuelare etiamsi à Iudice non interrogetur, qui tamen etiam in talibus casibus tenetur interrogare de complicibus, quando ratio dictat reum habere complices.

Sunt autem hæc crimina excepta Latrocinij, Falsæ monetæ, Proditionis, Coniurationis, Maleficorum aut fagarum, Læsæ maiestatis, Hæreseos, &c. de quibus Glossa & Doctores in capit. i. de confessis, & eadem Glossa in lege. Quoniam liberi de testibus, à Theologis autem omnia dicuntur excepta, quæ sunt in damnum tam spirituale, quàm temporale Reipublicæ & multitudinis, si non sint correcta: sed in futurum pendeant.

Sexta Conclusio. Quamuis nullo modo liceat reo in iudicio mentiri, quando iniuste & præter ordinem iuris interrogatur, potest tamen veritatem prudenter occultare, non respondendo ad ea, quæ proponuntur, vel vten- do verbis amphibologicis, & æquiuocis, quæ alium sensum admittunt: aut etiam appellando, subterfugere, Sanct. Thom. artic. 2. Sot. ibidem. Nauarr. latè in commentario ca. Humanæ aures. 22, quæst. 5. in quæst. 2. commenti. & quæst.

& quæst. 3. num. II. & in Manuali Confessione-
rum cap. 25. num. 43. Quando aliquis non
tenetur respondere iudici, etiam adiuratus
potest urbanè ei dicere, quod non tenetur re-
spondere, cum non iustè interrogetur, & si co-
gere velit appellare; si non timet iudicis leni-
tiam: & si hoc timet, respondere potest, se ni-
hil scire subintelligendo intra se, quod dicere
teneatur: aut etiam se non fecisse scilicet, vel
prodebeat, mente concipiendo. Aliter
tamen se res habet, quando aliquis iustè inter-
rogatur secundum ordinem iuris: quia tunc
tenetur veritatem ad mentem iudicis simpli-
citer sine ambagibus, & æquiocatione con-
fiteri, & dare gloriam Deo, cuius vicem iudex
obtinere, quando rectè iudicat.

Septima Conclusio. Quamvis reus in iniusta
causa, quando à iudice grauatur possit appel-
lare: Non licet tamen iniustè hoc facere causa
differendæ: aut repellendæ iustæ sententiæ, s.
Thom. artic. 3. Sotus eodem artic. & alij alibi.
Quia sicut Reo imponere, calumnia est, sic et-
iam Iudici: Qui autem dolosè & iniustè appel-
lat, præterquam quod obedientiam violentè
parendo iudici, etiã re ipsa ei imponit falsum,
quasi per iniustam sententiam læserit.

Octaua Conclusio. Reus iustè condemnatus
etiam ad mortem, non potest se defendere, sed
tenetur parere sententiæ. Quia qui potest
tunc

ti resistit, Dei ordinationi resistit, Roman. 13. & ipse sibi damnationem acquirit. Qui autem se contra proprium iudicem defendit, potestati resistit.

Nona Conclusio. Iniuste damnatus ad mortem potest iudici resistere, nisi scandalum detur: ex quo grauis perturbatio timeatur. S. Thom. in art. 4. & Sotus ibidem: quonia iniusta sententia nullam subdito inducit obedientiam. Hinc à fortiori, iniuste detentus potest vincula rumpere, carcerem frangere, aliaque facere quæ necessaria sibi sunt ad euasionem.

Decima Conclusio. Reus, qui ritè interrogatus negauit delictum, quod confiteri tenebatur, & nihilominus ob aliud damnatus ducitur ad supplicium, non tenetur ad confitendum illud, nisi notabile damnum inde probabiliter sequeretur. Quia contrarium nullo iure conuincitur; cum ad eius animæ salutem sufficiat sacramentalis confessio cum absolutione, vt recte Nauar. in Manuali Confess. cap. 25, num. 38. tradit.

De Teste.

PECCATVM testis maximè prohibetur octauo præcepto. Non dices falsum testimonium contra proximum tuum.

Prima Conclusio. Quando aliquis à suo iudice se-

ce secundum ordinem iuris in testem requiritur, tenetur testimonium ferre. Quia quicumque subditus tenetur obedire suo superiori iusta præcipienti.

Secunda Conclusio. Quicumque ritè in testem vocatur, si suum testimonium ita sit necessarium, ut sine eo proximus periclitetur, si se fraude, aut dolo subtrahit & excusat, mortaliter delinquit, cum obligatione restituendi damnum. Angelus verb. Testis. §. 26. & 27. Sotus lib. 5. quæst. 7. art. 1. Nauarr. in Manual. cap. 25. num. 41.

Tertia Conclusio. Si quis in testem vocetur super criminibus occultis, de quibus nulla præcedit infamia, nec adsunt indicia, aut semiplena probatio, non tenetur testimonium dicere. S. Thom. 70. art. 1. Sotus & alij, ratio patet ex supra dictis.

Quarta Conclusio. Quodcumque aliquis potest suo testimonio proximum liberare aut ab iniusta morte, vel à falsa infamia, vel ab iniquo damno, tenetur id facere. S. Thomas & Sotus loc. d. hæc autem obligatio est charitatis, & non iustitiæ. Scriptum est enim, Eruos, qui ducuntur ad mortem, & in Psalm. 81. Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate. Eadem conclusio à fortiori est vera, quando quis scit crimina, quæ sunt in exitium spirituale, aut temporale Reipublicæ.

Quinta Conclusio. Extra tales casus nemo tenetur

netur sua sponte testimonium ferre, nisi legitime compellatur; quia nec ratio iustitiæ vrget, nec charitas cogit secretum; quod aliquis scit, reuelare.

Sexta Conclusio. Testis, qui pro ferendo testimonio vero pecunias recipit, mortaliter peccat cum obligatione restituendi ei, à quo accipit. S. Thom. q. 71. artic. 4. ad 3. Sotus loc. citat. q. 8. art. vlt. in fine. Nauarr. num. 45. c. d. Angel. Syluest. Aurea Armilla in verb. Testis & constat ex cap. Non sanè. 14. q. 5. potest. tamen testis expensas itineris, & laboris, quem interim negligit petere.

Septima Conclusio. Quicumque testis in iudicio affirmat, quod scit esse falsum, aut dubitat esse verum, mortaliter peccat cum obligatione restituendi damnum, si quod sequitur: constat, quia peccat contra octauum præceptum, & infert iniuriam proximo.

De Aduocatò.

DE hac materia, S. Thom. in qu. 71. Sotus lib. d. q. 8. Nauarr. in Manuali. c. 25. à nu. 28. Summistæ in verb. Aduocatus.

Prima Conclusio. Aduocatus sciens & prudens iniustam causam defendens, mortaliter peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem. Quia cooperatur malo alterius, & dat causam damnificandi proximum. Quando autem aduocatus per ignorantiam defendit iniustam

Hh cau-

causam, excusari potest pro ratione ignorantia: Si ignorantia inuincibilis, omnino excusabitur: Si autem vincibilis, non excusabitur: quia aut causam non acceptet: aut studeat cum diligentia.

Quando autem Aduocatus dubitat de iustitia causae, potest acceptare, debet tamen partem suam dubiae iustitiae admonere: Cum autem in processu iniustitiam discernat, desistere tenetur, & suam partem instituire.

Secunda Conclusio. Aduocatus non exiens aptus ad patrocinaudum, si patrocinetur mortaliter peccat. Panorm. in Rub. de postulat. S. Thom. art. 2. Nauarr. nu. 28. Talis enim exponit proximum probabili damno.

Tertia Conclusio. Licitum est aduocato patrocinium suum pretio aestimare: quia non tenetur patrocinium & consilium suum causis aliorum gratis praestare, ergo vendendo non peccat contra iustitiam, S. Tho. & Sot. in art. 4. Moderandum est autem stipendium pro magnitudine causae, scientiae, & laboris, secundum consuetudinem regionis: Si ergo excedit, et accipit plus quam debet, peccat.

Tenetur autem aduocatus causae pauperum gratis praestare patrocinium, quando non est alius, qui velit suscipere: alias mortaliter peccat. S. Thom. & Sot. quaest. d. artic. 1. Caietanus & Aurea Armilla cum alijs in verb. Aduocatus.

Quarta

Quarta Conclusio. Aduocatus peccat, quando conuenit de quota parte litis, dimidia, tertia, aut quarta, &c. quia hoc legibus prohibitum, ne detur occasio fraudibus, dum aduocati hac compensatione contendunt vincere per fas & nefas, Nauar. & Summistæ loc. cit.

De Notario.

DE hoc vide Summas in verbis Notarius, & Tabellio. & Nauarrum in Manuali, cap. 35. à num. 52.

Prima Conclusio. Notarius si per ignorantiam suæ artis alicui damnum infert, peccat, & tenetur ad recompensationem damni, exempli gratia. Si testamentum ex eius ignorantia minus fuit solemne, quam ob causam hæres institutus hæreditatem amittit: probatur Conclusio. Per regulam iuris in 6. Non est sine culpa qui rei, quæ ad eum non pertinet, se immiscet, & constat etiam, qui enim sua culpa causam damni dat, damnum dedisse dicitur.

Secunda Conclusio. Notarius mortaliter peccat, quando non seruat capitula à se iurata, in creatione notariatus: quæ sunt. Quod conficiet instrumenta, de quibus fuerit rogatus, nihil veritatis tacendo, aut falsitatis miscendo, secundum, non reuelabit secreta sibi commissa nisi iusta de causa. Tertium, non conficiet scilicet instrumentum de aliquo contra-

Hh 2. Ctu

ctu vsurario, & de quouis illicito. *Quartum*, retinebit protocollum de instrumentis datus. *Quintum*, erit fidelis ei, à quo creatus notarius. *Sextum*, nullo amore, odio, spe, vel timore, officio suo abutetur.

Tertia Conclusio. Notarius peccat, quando rogatus ab aliquo, vt det sibi instrumentum, quod dare tenetur, non dat, aut occultat alicui instrumentum necessarium, aut rumpit, lacerat, & delet, nec non etiam si falsos testes scienter recipit: vel scripturam radit in alicuius damnum, & alterius fauorem.

Quarta Conclusio. Notarius mortaliter delinquit si excipit, & in publica forma scribit statutum, vt soluantur vsuræ, aut solutæ non repetantur, & est excommunicatus. *Clement. 1. de vsuris*, eadem est ratio, si in publicam formam redigit statuta contra libertatem Ecclesiasticam, cap. Graue, de sentent. excommunicat.

CAPVT XXX.

DE TEGENDO ET DETEGENDO SECRETUM.

DE materia secreti doctissime Dominicus Sotus libellum conscripsit, & Nauarra agit in d. cap. Inter verba. conclus. 6. & in cap. Sacer-